

NOUS REPTES: LA POLÍTICA I ELS POLÍTICS EN L'ENTORN 2.0

Barcelona, 29 de maig de 2009

Molt bona tarda. Senyor degà de la Facultat de Dret de la Universitat de Barcelona, cap d'estudis, professors, futurs llicenciats –és clar que a punt a punt, però encara no–, senyores i senyors, com a president del Parlament, en primer lloc, permetin-me agrair a la Universitat de Barcelona la invitació, i molt especialment la proposta que va fer el professor Josep Maria Reniu, per participar en aquest acte de cloenda de la jornada “Nous reptes: la política i els polítics en l'entorn 2.0”, que celebrem avui amb motiu d'aquesta primera promoció de llicenciats en ciència política i de l'administració de cicle complet a la Universitat de Barcelona. Per tant, vagi per endavant no solament el meu agraïment, sinó també la meva felicitació a tots els estudiants que aquest 2009 culmineu els vostres estudis, i també, si m'ho permeteu, per la part que els toca, que em fa l'efecte que és molta, a tots els familiars.

Aquesta conferència vol ser una invitació al debat i al diàleg amb tots vostès. Per tant, exposaré uns quants arguments i apuntaré algunes línies de debat o de reflexió –no sé si podran ser de debat, però com a mínim de reflexió segur–, i si tenim temps i les podem aprofundir una mica més ho fem, i si no com a mínim quedaran damunt la taula per a la seva reflexió.

Ara m'agradaria compartir amb vostès tres afirmacions. La primera: “Es va donar pas a molta gent que no havia tingut mai accés habitualment a la política.” La segona: “Va ser una campanya de convertir tota l'organització en acció, perquè la gent s'hi impliqués, sortís al veïnat, es conegués i recaptés fons com si no fossin per a un polític.” La tercera: “Les xarxes socials i les relacions humanes per internet van projectar Obama.”

Aquestes tres afirmacions les va pronunciar Rahaf Harfoush, estrateg de l'e-campanya de Barack Obama, la setmana passada, fa quinze dies, al BDigital que es va celebrar a Barcelona, i donen bona mesura de la innovació que ha comportat l'aventura 2.0 d'Obama i de la capacitat de les xarxes socials per

esdevenir eines de mobilització política, però també de mobilització ciutadana, de mobilització econòmica, etcètera.

Obama va anar a buscar la gent allà on la gent es relaciona avui: dins les xarxes socials. Enquestes recents afirmen que més de la meitat dels internautes de l'Estat estan registrats en alguna xarxa social, al Facebook o al Tuenti, i aquest fenomen tot just ara comencem a copsar-lo en la seva complexitat.

Permetin-me, doncs, que hagi començat fent referència al president Obama abans d'anunciar breument els continguts d'aquesta conferència, que són: el primer, maneres de fer política el segle XXI; el segon, el nou paper dels mitjans de comunicació en la societat de la immediatesa, i el tercer, política 2.0, universitat 2.0, Parlament 2.0.

Anem pel primer: les maneres de fer política el segle XXI. Per començar aquest relat, pensem i revisem en veu alta les maneres que té la ciutadania de relacionar-se amb els polítics. La darrera enquesta del Centre d'Estudis d'Opinió sobre l'índex de satisfacció política dels catalans i les catalanes eleva fins al 86 per cent dels enquestats els qui diuen que estan insatisfets amb la política. De fet, des de l'estiu del 2008 hi ha una clara tendència cap al descontentament i, per tant, el posterior allunyament de la ciutadania i la política, entre la ciutadania i el que diem els polítics, la qual cosa demostra una insatisfacció evident amb el funcionament del nostre sistema democràtic. Els parlo d'aquest símptoma social amb relació a la política que s'ha denominat "desafecció".

Doncs bé, l'existència, reflectida en les enquestes, d'una massa crítica tan elevada i constant que rebutja el sistema polític comporta una clara advertència, una alarma que ens recorda que la democràcia no és invulnerable i que cal tenir cura de la seva salut.

Necessitem, doncs, canviar dinàmiques i canviar maneres de fer política. I això no és fàcil, ja ho sé. No és fàcil perquè la política és molt complexa. La política representa la posada en comú d'una multiplicitat de realitats i de diferents visions d'un mateix país que es poden arribar a trobar amb l'ús de la paraula, del diàleg raonat i de la discussió argumentada. Però sovint els arguments que se senten són pocs, i els diàlegs, de vegades, inexistent.

I deixin-me fer també una mica d'autocrítica –o molta, segons com es miri–, perquè de vegades assistim a monòlegs curts, simplistes i amb mitges veritats dels qui es volen fer un espai en els mitjans de comunicació, cadascun des d'una visió pròpia i tancada. I en tot aquest procés, complex però indispensable, la participació i les noves formes de relació amb la ciutadania són la clau.

Però quan parlem de nous sistemes de comunicació entre ciutadania i institucions, com el Parlament, per exemple, de què parlem? Què vol dir, exactament, la participació de la ciutadania en els afers públics?

La participació és el dret dels ciutadans a estar informats objectivament, a ser consultats i fins i tot a prendre decisions. I aquests són tres estadis d'evolució i d'aprofundiment de la participació, d'augment de la seva qualitat i de maduració de la relació entre governants i governats. Són tres nivells que cal anar superant perquè, d'una banda, les institucions siguin més permeables a les inquietuds i necessitats de les persones, i, de l'altra, perquè els catalans i les catalanes s'interessin per la tasca de les institucions que els representen. Aquest és un procés que anirà acompanyat, n'estic convençut, d'una consolidació de la democràcia i d'una recuperació de la imatge de la política i dels qui l'exerceixen, dels qui l'exercim.

En el cas del Parlament de Catalunya aquesta voluntat s'ha traduït fins ara en diverses experiències d'articulació de la participació ciutadana. Un exemple evident és el d'internet i les noves eines 2.0. Un exemple, no l'únic. La societat canvia, i el ciutadà té l'opció de deixar de ser l'usuari passiu que rep la informació i convertir-se en l'usuari actiu que pren la iniciativa, que debat, que opina, que qüestiona, que critica. Aquest és el veritable canvi de fons, el d'anar incorporant la cultura 2.0 que sap aprofitar la intel·ligència col·lectiva i que sap aprofitar la saviesa de la gent per compartir el coneixement. Aquí hi ha una de les claus de la nova manera de fer política que haurà de funcionar el segle XXI. La cambra catalana du a terme un esforç molt important en aquest sentit per mirar d'esdevenir un parlament transparent, obert, accessible a la ciutadania a la qual representa i, no ho oblidem mai, per la qual treballa.

Vostès, els estudiants universitaris, els futurs, els imminents, llicenciats, tenen una altíssima capacitat per aprendre i descobrir coses. Confio, i ho dic sincerament,

que siguin part activa, molt activa, d'aquest canvi; que s'hi comprometin; que ajudin a empènyer per millorar aquesta societat. Estic convençut que cadascun de vostès, des de les responsabilitats professionals que ocuparan en el futur, però també des de la responsabilitat individual, poden fer molt per aquest canvi de model de societat, de maneres de fer política. Els demano, doncs, en aquest sentit, amb tota la humilitat, però també amb tota la convicció, la seva complicitat i el seu compromís.

Anem a la segona reflexió que els volia fer: el nou paper dels mitjans de comunicació en la societat de la immediatesa. Deixin-me fer un petit esment de l'adaptació dels mitjans de comunicació a aquesta nova realitat.

La nostra societat és la societat de la informació, és la societat de les noves tecnologies, de la revolució de les tecnologies de la informació i la comunicació, és la societat digital. És a dir, avui hi ha més canals de comunicació que mai, i també hi ha més eines, més possibilitats, més oferta radiofònica, més oferta televisiva –televisions digitals, per cable, per internet–, i també hi ha nous usos i noves formes de consum informatiu.

L'era de la immediatesa, de la multiplicitat d'impactes comunicatius i del canvi de rol de l'audiència és l'era de la velocitat. Tots plegats anem molt de pressa llegint i digerint la informació, i els mitjans van molt ràpid a publicar-la. Tenim més fonts d'informació que mai i més facilitat que mai per localitzar-la.

Però també hi ha més riscos, molts més riscos. La velocitat de consum garanteix prou nivells de reflexió? És una informació contrastada? Convertim en veritat rumors i especulacions? És una informació superficial perquè expliquem els quès però no entrem de cap de les maneres en els perquè? L'anonimat fa perdre valor a les aportacions? Tot això són dubtes, n'hi ha molts més, que poso damunt la taula per pensar-hi.

Anem a la tercera part: política 2.0, universitat 2.0, Parlament 2.0. No hi ha cap definició consensuada del que és la política 2.0. Aprenem a escoltar en lloc de comunicar, perquè la política 2.0, si hagués d'associar-la a alguna idea, potser seria a aquesta: a les noves maneres de fer política, a la política 2.0. La xarxa social i les noves eines de relació amb la ciutadania serveixen per escoltar precisament el pols de la ciutadania. Serveixen també per interactuar, per

aprendre, per aprendre tots, per aprofitar el capital col·lectiu i el coneixement de la gent. Perquè en el fons del que es tracta és d'anar un pas més enllà, de fer nova política de veritat. La política ha de ser deliberativa, ha de ser col·laborativa, i cal retornar-ne el paper primordial als ciutadans, cal enganxar-los de nou a la dinàmica política. I per fer-ho, justament, cal modernitzar i obrir la política a la gent, és a dir que la ciutadania participi en el debat de la presa de decisions, perquè com més hi participa més aprèn, més es responsabilitza i més se sent partícip de les seves decisions. El poder de la ciutadania provoca i promou la creativitat, i crec, en el fons, una democràcia molt més real.

Comparteixo també amb vostès una certesa: estic convençut que internet, el món 2.0 i l'ús intensiu de les xarxes socials són el futur per reconciliar la ciutadania amb els afers públics, la gent amb la política. Només es tracta de creure-hi, d'assumir totes aquestes eines com una part important de la nostra activitat personal i laboral, de tenir clar que es tracta d'una oportunitat excel·lent per obrir nous canals de relació directa amb la ciutadania.

Però també hi ha una educació 2.0, o una universitat 2.0. Fa uns dies el diputat José Antonio Donaire deia en un "post" que algunes universitats catalanes encara funcionen sovint com si els sistemes de transmissió de la informació mantinguessin els mecanismes del segle XIX: "Uns pocs savis disposen d'una informació inaccessible i la transmeten als deixebles. Però la realitat és una altra, i el sistema universitari hauria de ser capaç de transformar-se" –segons Donaire– "cap a un model diferent, cap a una universitat 2.0."

I què podria ser, una universitat 2.0? Doncs jo crec que és la que permet modular el sistema d'aprenentatge a cada estudiant i que és capaç d'oferir eines i recursos diferents a estudiants diversos. Avui, per exemple, les tesis es poden consultar "online", les revistes especialitzades es publiquen en format digital i la xarxa de biblioteques o les e-llibreries permeten accedir a molta més informació, a moltíssima més informació, de la que mai no hauríem sospitat que podríem digerir.

El sector educatiu i l'universitari utilitzen cada dia més, també, més i més varietats d'eines 2.0, i ho fan per facilitar aquest treball en col·laboració. N'esmento algunes de les més freqüents. Per exemple, em refereixo a marcadors socials com el

Delicious, que permeten que grups d'estudiants vagin seleccionant i compartint diferents recursos útils sobre un tema en concret o que un professor creï una llista de recursos per utilitzar a classe. Però també hi ha eines d'ofimàtica "online", com per exemple el Google Docs o Zoho, que ofereixen la possibilitat de crear documents compartits per treballar en equip. O lectors RSS com Google Reader o Bloglines, que permeten seguir de manera fàcil i còmoda els continguts publicats en diferents pàgines web. Són només una petita mostra d'un amplí ventall de possibilitats que ofereixen les noves eines 2.0 a l'educació, que d'altra banda tenen a hores d'ara un abast i una capacitat de progressió inimaginables. Cada dia hi ha coses noves.

Suposo que molts de vostès coneixen l'informe Horizon, que publica cada any el New Media Consortium, una entitat internacional sense ànim de lucre integrada per més de 260 institucions educatives –universitats, museus, centres d'investigació, empreses, fundacions– interessades a explorar l'ús dels nous mitjans i les noves tecnologies. Doncs bé, en la cinquena edició l'informe Horizon identifica sis noves tecnologies emergents i n'estableix tres horitzons d'implantació: dins el pròxim any, vídeos i webs de col·laboració; dins de dos o tres anys, aplicacions de banda ampla mòbil i "mashups" de dades, i dins de quatre o cinc anys, intel·ligència col·lectiva i sistemes operatius socials.

En tot cas, si estan interessats a aprofundir aquests coneixements, els recomano la lectura del llibre "Web 2.0", d'Ismael Nafría, que entre altres conclusions ens deixa les següents reflexions: "L'increment d'ús del web 2.0 i de les xarxes socials, combinats amb la intel·ligència col·lectiva i la producció 'amateur' massiva, canvien la pràctica de l'ensenyament de manera gradual, però de forma inexorable. A més, l'accés al contingut i la seva transportabilitat augmenta i augmentarà a mesura que s'introdueixin dispositius més petits i més potents."

Fixin-se en un detall. Els acabo de recomanar un llibre, i si algú hi està interessat hauria d'anar a la llibreria a comprar-lo o a la biblioteca per trobar-lo i poder-lo llegir. Amb el canvi de model de relació i comunicació del món 2.0 vostès poden trobar-ne la referència i una explicació del contingut, per exemple, en el meu Delicious, i així llegir-ne una ressenya i informar-se'n, en qualsevol moment i des de qualsevol lloc, i decidir després si val la pena anar a buscar el llibre

presencialment o no. Aquest és un exemple molt simple, molt senzill, dels nous hàbits positius que comporta tot aquest món.

Abans d'acabar aquesta exposició permetin-me que els expliqui molt ràpidament com el Parlament de Catalunya s'ha posat al dia amb aquest projecte que pretenem que sigui agosarat i innovador, que és el Parlament 2.0.

El Parlament 2.0 no és res més que potenciar mitjançant el web del Parlament tot això de què els parlava: la interactivitat entre política i societat, la participació, el fet d'escoltar i de debatre lliurement o obrir nous canals de relació directa amb la ciutadania, en el fons per modernitzar i per obrir la política a la gent.

Fins ara teníem diversos mitjans de comunicació institucional, que són la base, com el web del Parlament o el Canal Parlament, que l'hem integrat també al web i emet en analògic, i esperem que aviat en digital, i des d'internet. I tot això amb l'objectiu principal de comunicar la feina que es fa al Parlament, que és molta més, molta més, de la que surt als mitjans de comunicació, i, si m'ho permeten dir, de molta més qualitat.

A partir d'ara, amb les noves eines del Parlament 2.0 el que volem és aprofitar els mecanismes de sindicació de continguts propis del web 2.0 per portar la informació del Parlament, la informació neta, objectiva, a totes les plataformes que sigui possible. L'objectiu que busquem, doncs, és crear un espai de democràcia deliberativa amb un catàleg d'eines i iniciatives que permetin afavorir el diàleg entre ciutadans i polítics.

En faig un repàs molt ràpid. El canal Youtube del Parlament. És una plataforma audiovisual que com vostès saben té per objectiu divulgar diverses activitats, en el nostre cas l'activitat del Parlament, amb vídeos i reportatges sobre l'activitat de la cambra, el funcionament del Parlament, el que fan els diputats, etcètera. És a dir, aquí hi ha molt de material del Canal Parlament, però no solament material del Canal Parlament. El Parlament és objecte de molts reportatges televisius, i al canal Youtube del Parlament hi són.

Espai del Parlament al Facebook. No tenim un perfil. El perfil limita el nombre d'amics a cinc mil. Jo tinc un perfil personal al Facebook, però el Parlament, com a institució, el que té és una pàgina pública per donar difusió a l'activitat

parlamentària mitjançant les xarxes socials, les notes, les imatges, les notícies o l'agenda del Parlament des del seu propi espai del Facebook.

El Twitter. El Twitter és un servei de “microblogging”, de xarxes socials que permeten als seus usuaris enviar missatges curts de text mitjançant SMS, missatgeria instantània o bé directament des del lloc web del Twitter. I aquí juguem cada vegada més amb aquesta eina de comunicació ràpida. Algú prenia el sol abans de venir aquí i ha dit que m'esperava, per cert.

Ginys. Escriptors virtuals que fomentin la presència del Parlament a les xarxes socials, que amplii'n els canals mitjançant els quals els ciutadans poden obtenir la informació. És a dir que en el teu ordinador, en la teva pantalla, puguis tenir el teu Parlament.

Subscripció, sigui via correu electrònic, sigui via RSS o sigui via “podcast”. El Parlament ofereix un servei d'enviament automàtic de titulars de notícies i d'altres continguts d'actualització freqüent. Els qui es donen d'alta d'aquest servei reben la informació pel correu electrònic, mitjançant sindicació o mitjançant el “podcast”. Per tant, d'alguna manera aproximem el que interessa exactament en diversos formats. I a més tot això ho acabem d'arrodonir amb la creació d'un butlletí de notícies setmanal, és a dir un “newsletter”, del que passa cada setmana al Parlament de Catalunya.

El Google Translate, que en un país en què de vegades sembla que tinguem un greu problema amb la llengua –cosa que no és certa, el que tenim és naturalitat amb les llengües, que és molt diferent i ho entenem com un valor– és una bona eina de traducció automàtica de la pàgina del Parlament a quaranta-dos idiomes. És una traducció automàtica –per tant té la validesa que té, no pas des del punt de vista jurídic, però des del punt de vista d'accés i de saber què s'hi diu i què s'hi fa, i per tant del màxim d'informació– a quaranta-dues llengües directament. És una bona eina. Hi ha més coses, però em quedo aquí.

Els canvis a internet han comportat un web més participatiu, més col·laboratiu i més social: del web de les empreses al web de la gent; del web 1.0 al web 2.0; els nodes de la xarxa ja no són els ordinadors, són les persones; la gent construeix les seves pròpies xarxes de confiança, de circulació de la informació, de col·laboració, de compartir informació; cadascú tria què vol llegir, sobre quins

temes, de quines fonts d'informació, i cadascú tria de què vol parlar, i on i com ho publicarà; la informació flueix de tal manera que en si mateixa ja no comporta cap poder; ara és més interessant participar en una xarxa, en un conjunt de nodes, i per tant de persones, mitjançant la qual circula informació rellevant per a la presa de decisió i d'opinió. El Parlament vol ser un lloc d'informació i de diàleg, també a la xarxa.

És evident, i no ho negaré pas jo –al contrari, ho afirmo–, que també hi ha riscos. Per exemple, cal treballar amb convicció i de manera coordinada entre totes les administracions per evitar les diferències socioeconòmiques entre segments socials que tenen accés o no tenen accés a internet. Cal que la possibilitat d'accedir a totes aquestes eines participatives i a la nova societat de la informació no acabi provocant una profunda escletxa digital en el nostre país.

Acabo, si m'ho permeten, amb una conclusió. Si volem apropar la política a la realitat immediata ciutadana, cal que el món polític parli directament amb la ciutadania, no a la ciutadania. Cal connectar la ciutadania amb la política, no com a usuaris als quals cal captar fent espectacle, sinó com a participants del dia a dia polític. I les eines 2.0 són models molt vàlids per aconseguir aquest objectiu. Hi ha, doncs, sistemes i instruments per fer-ho. Però es necessita la voluntat de totes dues parts, perquè no hi pot haver diàleg entre dos si un no vol escoltar i l'altre no vol parlar. És així de senzill, i alhora és així de complicat.

En aquesta època de canvis –de crisi econòmica mundial, de necessitat d'adaptació a la globalització– les societats i els governs posen damunt la taula plantejaments profunds i renovadors. Els moments de crisi també són bons per créixer i innovar, i és per això que un dels canvis de fons penso que ha de ser el de la participació ciutadana.

El 2.0 també és innovació, també és actuar contra la crisi, és apostar per noves vies i noves solucions. Amb relació a aquesta idea, la setmana passada es va presentar precisament el pla TIC.cat, que potencia la competitivitat de les empreses TIC catalanes. Si el país té un sector TIC potent i capdavanter, no solament tindrem un motor de creixement econòmic i de cohesió social i territorial indispensable, sinó que serà més fàcil la modernització i l'evolució dels sectors

industrials clàssics. Per tant, el 2.0 és igual a innovació, és igual a sortides més creatives i imaginatives de la crisi.

Catalunya és la seva gent. Per tant, més que mai, les eines de la xarxa social ajuden perquè molta més gent pugui implicar-se directament en la construcció de la Catalunya del segle XXI. Si entre tots som capaços d'anar-nos emmotllant a aquesta nova situació i fem que la nova societat del coneixement arribi a tothom igual, sense exclusions, posarem unes bases prou sòlides per a una Catalunya acollidora, treballadora, innovadora, moderna, solidària, oberta, ben situada estratègicament i tecnològicament, amb capacitat de lideratge i plena d'oportunitats. Segurament deu ser la utopia del segle XXI, però el millor de les utopies és que algun dia es compleixen.

Moltes gràcies per la seva atenció, i jo crec que tenim deu minuts o un quart d'hora per poder-ne parlar.